

ישיבת הר עציון בית מדרש האלקטרוני (ב.מ.א.)

הפטרת השבוע

סידרת שיעורים ע"י הרב יהודה שביב

הפטרת תצוה

מתפארת עבר למקדש עתיד (יחזקאל, מ"ג, י-כז)

א. למקדש משמעות אקטואלית

במבט ראשון נראה, כי רק חלקה השני של הנבואה קשור לאמור בפרשה. כאן ושם חנוכת המזבח נמשכת שבעה ימים, והנבואה יש בה כדי ללמד כי לא מצות שעה היתה זאת אלא מצוה קבועה, לחנוך את המזבח לאחר הקמתו, במשך שבעה ימים (1).

מן הבחינה הזאת שונה היא הפטרת תצוה מהפטרת תרומה. בתרומה, גם בפרשה וגם בהפטרה שמענו על תפארת עבר, זו שבמשכן וזו שבמקדש ראשון. ואילו הפטרת תצוה מדברת בחזון שעדיין לא נתגשם (2). והרי זה מלמד שהעיסוק בענייני מקדש אינו רק בגדר התרפקות נוסטאלגית על הוד שחלף, אלא עיון ולימוד בדברים שיש להם משמעות אקטואלית והם צפויים ועומדים.

ב. ההפטרה מחברת תרומה לתצוה

למרות האמור, שחלקה הראשון של ההפטרה אינו נראה מקביל לדבר מפרשתנו (3), הרי הוא שייך לאמור לקראת סוף פרשת תרומה: מידות מזבח העולה ועניינו. נמצאת ההפטרה מחברת את פרשיות תרומה ותצוה ויוצרת כעין רצף בין האמור בסוף תרומה לבין הבא באמצע תצוה, ובכך מסמיכה חנוכת המזבח לתיאורו.

ג. בין קדושה לטהרה

ישנו פסוק בנבואה הנראה כמקביל לפסוק בפרשה.
בפרשה - "שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו" (כ"ט, לז).
בהפטרה - "שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אתו" (מ"ג, כו).

ובמקום שאתה עומד על השווה, בו במקום אתה עומד על השונה (4).
בפרשה - ו ק ד ש ת א ותו
בהפטרה - ו ט ה ר ו א ותו.

מה בין קדושת לטהרה? קדושה היא היפוכה של חולין. חולין הרי זה מצב נייטרלי, שאין עימו לא חיוב ולא שלילה. קדושה היא התעלות מעל החולין למצב של חיוב. לעומת זאת טהרה היא היפוכה של טומאה. טומאה הרי היא מצב שלילי וטהרה היא הימלטות מאותו מצב, וחזרה למצב הנייטרלי, מצב של... חולין. וכך ניתן לשרטט:

טהרה	קדושה
טומאה.	חולין

בזה מתמצה ההפרש שבין המשכן במדבר לבין מקדש יחזקאל. משכן הרי הוא בא להעלות את העם ממצב של חולין למצב של קדושה מתמדת. בא להנציח את המעמד המקודש בהר סיני שבו הישרה הקב"ה שכינתו עליהם.

לעומת זה מקדש שביחזקאל אמור לקום לאחר שנים ארוכות ומרות של 'היטמאות בגילולים' ובתועבות שונות (כמתואר בפרקי יחזקאל הקודמים). לא ממצב של חולין הם מתעלים, אלא ממצב של טומאה הם מיטהרים. ולפיכך - 'וטהרו אותו'.

ד.. גדול יהיה כבוד הבית האחרון

אבל יש במצב של היטהרות משהו מן החיוב שהוא למעלה מהקודש. מפי כתביו של הרמב"ם בפירוש המשניות (פרה פ"ג מ"ב) למדנו: "הנה אין הבדל בין איש שלא נטמא מעולם במת ובין איש אשר נטמא כל ימיו ואח"כ טבל והוזה עליו שלישי ושביעי, אלא שזה אשר הוזה עליו הוא יותר גדול המדרגה בטהרה, לפי שהפסוק כבר שפט עליו שהוא טהור". והרי זה על דרך אומרם: "במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים" (ברכות לד:). (5)

ובזה יתרים בניין ומזבח של עתיד מאלו של עבר, "ורציתי אתכם נאם ה'..." (סוף ההפטרה).

הערות:

(1) ראה בפירוש הרמב"ן לסוף פרשת נשא: "והנה השם הנכבד הסכים... ולפיכך יתכן שזו מצוה לדורות שיחנכו לעולם בית המקדש והמזבח... וכן לימות המשיח שנאמר ביחזקאל שבעת ימים יכפרו על המזבח וטהרו אותו".

(2) הרמב"ם בהלכות בית הבחירה פ"א ה"ד כתב: "בנין העתיד להבנות, אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל, אינו מפורש ומבואר, ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפורשים ביחזקאל". הרי שהתיאור שביחזקאל מכוון לבנין העתיד להיבנות.

(3) אכן הפתיחה מזכירה את פתיחת הפרשה. בפרשה - 'ו א ת ה תצוה'; בהפטרה - 'א ת ה בן אדם הגד'. אולי גם להדגשה שאף שהצווי על הנביא בא מלמעלה הרי עיקר תכליתה של המצוה היא לצורכיהם שלהם של דרי מטה, כדי להודיעם "כי א נ י ה' אלהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם, א נ י ה' אלהיהם" (בפרשתנו, כ"ט, מו, אבל ראה בדברי הרמב"ן שם).

(4) הפרש נוסף: בתורה 'תכפר' 'וקדשת' - לשון יחיד, שכן הדברים אמורים במשה שהוא עובד בימי המילואים, ואילו בהפטרה 'יכפרו' 'וטהרו' - לשון רבים, שהדברים מכוונים לכהנים מזרע אהרן.

ואף כי אמנם נאמר גם לשון יחיד בחנוכת המזבח - "ולקחת מדמו ונתתה על ארבע קרנתיו... וחטאת אתו... וביום השני תקריבו" (שם, כ-כב), הרי נראה כאילו הדברים מכוונים אל הנביא. אפשר שהוא ככהן, התכבד בעבודות כהונה מסויימות.

(5) אכן אף זה מלמדת ההפטרה, כי אין די בפעולות הטכניות לקראת הקמת המקדש מחדש, אלא ראש וראשונה יש לטהר את הלבבות ולשוב בתשובה. ואחד מן השלבים הראשונים בתשובה הוא הבושה מן העבירות. אולי אף זה בכלל מה שנאמר בפסוק הראשון בהפטרה - "אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם".

כדי להרשם יש לשלוח בקשה לכתובת

MAJORDOMO@ETZION.ORG.IL

עם התוכן:

. GET YHE-TEST H-SUBSCRIBE

קיימת גם מערכת שיעורים באנגלית. כדי לקבל רשימת השיעורים, יש לשלוח בקשה לכתובת:

LISTPROC@JER1.CO.IL

עם התוכן:

. INFO YHE-ABOUT

בשאלות אפשר לפנות למשרד הישיבה 02-9931-456 ולבקש את משרד האינטרנט, או לכתוב לכתובת YHE@JER1.CO.IL

כל הזכויות שמורות 1997 ישיבת הר עציון